

การบริหารงานหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทย¹

ปริศนา ตุ่มชัยพร², ชุตินา สัจจพันธ์³, จันทิมา เขียวแก้ว⁴

Received 07/08/2022 Revised 25/10/2022 Accepted 21/12/2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาพัฒนาการหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทยสมาชิกอเชียยน และ (2) วิเคราะห์การบริหารงานหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทยสมาชิกอเชียยน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพ แหล่งข้อมูลหลัก คือ เอกสารเกี่ยวกับการบริหารงานหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทยสมาชิกอเชียยน จำนวน 215 รายการ และผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทยสมาชิกอเชียยน จำนวน 9 ประเทศ เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึก และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า (1) หอสมุดแห่งชาติของประเทศไทยสมาชิกอเชียยนมีพัฒนาการอย่างยาวนาน โดยหอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์เป็นหอสมุดแห่งชาติที่ก่อตั้งเป็นแห่งแรก (พ.ศ. 2471) และหอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซีย ก่อตั้งหลังสุด (พ.ศ. 2523) หอสมุดแห่งชาติส่วนใหญ่วางรากฐานการก่อตั้งโดยผู้ปกครองอาณานิคมตะวันตก รองลงมาก่อตั้งโดยสถาบันกษัตริย์ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพัฒนาการของหอสมุดแห่งชาติ ได้แก่ กฎหมาย เทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่ายความร่วมมือ (2) หอสมุดแห่งชาติทุกแห่งมีบทบาทและพันธกิจในฐานะสถาบันทางวัฒนธรรมของชาติ มุ่งเน้นการพัฒนาและสงวนรักษาทรัพยากรสารสนเทศอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชาติ เป็นหน่วยงานของรัฐ ส่วนใหญ่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการบริหารและการดำเนินงาน ทุกแห่งจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ โดยได้รับตามกฎหมาย มีคอลเล็กชันพิเศษเอกสารต้นฉบับตัวเขียนและหนังสือหายาก มีบริการการอ่านและบริการบรรณานุกรมแห่งชาติ และมีเครือข่ายความร่วมมือระดับชาติและภูมิภาค สิงคโปร์และมาเลเซียเป็นสองประเทศที่มีกฎหมายหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งส่งผลถึงสถานภาพและโครงสร้างการบริหารงาน และผลงานของหอสมุดแห่งชาติทั้งสองประเทศในระดับสากล

คำสำคัญ: หอสมุดแห่งชาติ การบริหารงานหอสมุดแห่งชาติ ประเทศไทยสมาชิกอเชียยน

¹บทความนี้จากวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²นักศึกษาระดับปริญญาโท แผนกวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

e-mail: paulred22@gmail.com

³ศาสตราจารย์เกียรติคุณ แผนกวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

e-mail: chutimastou@gmail.com

⁴รองศาสตราจารย์สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์การตลาด คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

e-mail: jantima.kheokao@gmail.com

The Administration of National Libraries of ASEAN Member Countries¹

Prissana Toomchaiyaporn², Chutima Sacchanand³, Jantima Kheokao⁴

Received 07/08/2022 Revised 25/10/2022 Accepted 21/12/2022

Abstract

The objectives of this study were (1) to study the development of National Libraries of ASEAN member countries, and (2) to analyze the administration of National Libraries of ASEAN member countries.

The study was conducted using documentary and qualitative research. The key information sources were 215 administrative documents of National Libraries of ASEAN member countries, and the directors from the National Libraries of nine ASEAN member countries. The research instruments included a data recording form and an interview form. For data analysis, qualitative data were analyzed using content analysis while quantitative data were analyzed using percentages.

The research findings were as follows: (1) the National Libraries of ASEAN member countries have developed over a long period of time. The first National Library was founded in the Philippines in 1928, while the National Library of Indonesia was the latest founded in 1980. Most National Libraries were established by western colonizers, followed by the monarchy. Factors affecting the development of the National Libraries were laws, information technology and cooperation networks. (2) All National Libraries played important national roles and made it their mission to be represented as the cultural institution of their respective nations, focusing on the development and preservation of information resources as the Nations' wisdom and cultural heritage. Most National Libraries were government agencies, under the Ministries of Culture. There were laws related to library management and operations. The acquisition of resources was determined by legal deposit law. Every National Library offered special collections of manuscripts and rare books, public reading services, national bibliography services, and had built national and international collaboration networks. Singapore and Malaysia were the two ASEAN countries that have National Library Acts, which affected the status, administrative organization structure, and performance of the National Libraries in those two countries at a global level.

Keywords: National Libraries, National Library Administration, ASEAN Member Countries

---

¹Article from Master's thesis in Information Science Program, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University

²Master degree student in Information Science Program, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, e-mail: paulred22@gmail.com

³EdD Professor, Information Science Program, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, e-mail: chutimastou@gmail.com

⁴Associate Professor, Communication Arts in Marketing Communication Program, School of Communication Arts, University of the Thai Chamber of Commerce, e-mail: jantima.kheokao@gmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หอสมุดแห่งชาติ มีความสำคัญในฐานะสถาบันทางวัฒนธรรมของชาติที่เป็นศูนย์กลางการรวบรวม จัดเก็บ และสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาที่คนในชาติสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อเป็นองค์ความรู้และมรดกภูมิปัญญา ทางด้านวัฒนธรรมของชาติ และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการศึกษาและวัฒนธรรม (IFLA, 1997; Lor, Sonnekus & Elizabeth, 1997; Lor, 1998) การเป็นสถานที่สำหรับจัดแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของประเทศที่ให้การ สนับสนุนความรู้เพื่อการขับเคลื่อนงานด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน รวมถึงสนับสนุนการพัฒนาชุมชน พลเมือง และเป็นผู้นำด้านวิชาชีพห้องสมุดของประเทศ (Brindley, 2002; Stephens, 2016) พัฒนาการของหอสมุดแห่งชาติ เสมือนเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญของประเทศถึง ความมีอารยธรรมและความเจริญรุ่งเรืองของชาติ การเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมของประเทศในการเก็บ รวบรวมและสงวนรักษามรดกภูมิปัญญาของชาติไว้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หอสมุดแห่งชาติแต่ละประเทศมี บทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง โดยเฉพาะด้านการศึกษา พัฒนาการทาง ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของแต่ละ ประเทศ (Stephens, 2016) ปรับขยายบทบาทหน้าที่ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ และ สภาพแวดล้อมแบบดิจิทัล (Landry, 2017; Lor, 2003)

ประเทศสมาชิกอาเซียนมีการก่อตั้งหอสมุดแห่งชาติของประเทศ ยกเว้นประเทศบรูไนดารุสซาลามไม่มี หอสมุดแห่งชาติ และมีการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกันภายใต้องค์การวิชาชีพระดับ ภูมิภาค คือ สภาบรรณารักษ์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Congress of Southeast Asian Librarians - CONSAL) ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาหอสมุดแห่งชาติ และวิชาชีพด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มา อย่างต่อเนื่อง (Nasir, 2018) สนับสนุนวิสัยทัศน์ของอาเซียน ด้วยการเป็นเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนา อย่างมีพลวัต ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยประชากรอาเซียนสามารถเข้าถึงโอกาส ในการพัฒนาด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ (Department of ASEAN Affairs, Ministry of Foreign Affairs of Thailand, 2020) มีบทบาทสอดคล้องและ สนับสนุนวิสัยทัศน์ของอาเซียนด้วยการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ สนับสนุนภารกิจด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของอาเซียน

การบริหารงานหอสมุดแห่งชาติเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการดำเนินงานของหอสมุดแห่งชาติให้ก้าวสู่ ความสำเร็จ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การบริหารงาน หอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนโดยตรง แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหอสมุดแห่งชาติประเทศ สมาชิกอาเซียนเป็นรายประเทศในประเด็นต่างๆ ได้แก่ การจัดการหนังสือ หายากและการบริการสารสนเทศ ลักษณะพิเศษของหอสมุดแห่งชาติไทย ผลการวิจัยพบที่มีการจัดหาหนังสือหายากด้วยการจัดซื้อ การบริจาค และการทำสำเนา จัดหมวดหมู่ด้วยระบบดิวอี้ จัดเก็บในระบบชั้นเปิดและชั้นปิด มีเครื่องมือช่วยค้นและบริการ การอ่าน การสงวนรักษาใช้วิธีการแปลงให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ส่วนการบริการสารสนเทศลักษณะพิเศษ เป็นการ ให้บริการกำหนดเลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือและวารสาร และการจัดแจ้งการพิมพ์แก่ผู้พิมพ์ มีการแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบตามลักษณะงานร่วมกับสำนักพิมพ์ รูปแบบการให้บริการใช้ระบบสารสนเทศทางทางด้าน มรดกศิลปวัฒนธรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service) หอสมุดแห่งชาติลาว มีงานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของ

หอสมุดแห่งชาติลาว พบว่าระหว่าง พ.ศ. 2497 - 2539 หอสมุดแห่งชาติลาวเปลี่ยนแปลงสถานภาพและสังกัดบ่อยครั้ง โดยแรกก่อตั้งเป็นแผนกหนึ่งของกรมศิลปากร สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และมีพัฒนาการดีขึ้นตามลำดับ ปัจจุบันมีสถานภาพเป็นกอง สังกัดกรมพิมพ์จำหน่าย หอสมุด และป้าย กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลและทุนสนับสนุนจากรัฐบาลต่างประเทศและองค์การสากล บุคลากรมีความขาดแคลนทั้งจำนวนและความรู้ด้านวิชาชีพ และยังไม่มีความหมายหอสมุดแห่งชาติ (Juntalun, 2017; Phengphachanh, 1997; Putsorn, 2014)

ส่วนหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาของหอสมุดแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง 3 ประการ ที่มีผลต่อการพัฒนาระบบห้องสมุดของสิงคโปร์ ประกอบด้วย การสืบทอดระบบอาณานิคมของเศรษฐกิจที่มีพ่อค้าเป็นศูนย์กลาง ความหลากหลายของชาติพันธุ์ และสถานการณ์ทางภูมิศาสตร์การเมืองของประเทศ โดยปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงผลักดันสำคัญในการทำให้เกิดการพัฒนาหอสมุดแห่งชาติ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าของสังคมโลกและแม้จะขาดแคลนทรัพยากร ธรรมชาติ ด้านการบริหารงานพบว่าหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์อยู่ภายใต้การบริหารงานของคณะกรรมการหอสมุดแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการหอสมุดแห่งชาติ (National Library Board Act 1995) มีสถานภาพเป็นหน่วยงานอิสระที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น และอยู่นอกกรอบ การบริหารราชการ มีอิสระทางด้านการเงิน กำกับดูแลโดยกระทรวงข้อมูล ข่าวสารและศิลปะ ด้านการบริการและนวัตกรรมทำให้บริการ พบว่าหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมชั้นนำระดับโลกด้านห้องสมุดที่หลากหลายด้วยเทคโนโลยีที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง โดยดำเนินงานภายใต้นโยบายแผนแม่บทพัฒนาห้องสมุดระยะยาวที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาห้องสมุด ทั้งนี้พบว่าพระราชบัญญัติคณะกรรมการหอสมุดแห่งชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การบริการภาครัฐ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริการของห้องสมุดในสิงคโปร์ด้วยเช่นกัน ส่วนหอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซียพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของหอสมุดแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่าหอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซียมีการพัฒนาระบบสืบค้น Indonesia One Search เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการในการค้นคืนทรัพยากรสารสนเทศของอินโดนีเซีย โดยใช้เทคนิคการเก็บเกี่ยวข้อมูลจากคลังจัดเก็บ 3,500 แห่ง ห้องสมุด 400 แห่ง และหอดจดหมายเหตุและพิพธิภคณห์ในอินโดนีเซีย มีการพัฒนาแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ดิจิทัลผ่านแอปพลิเคชัน และการพัฒนาระบบคลัง e-Deposit ในการรวบรวมและจัดเก็บมรดกภูมิปัญญาของชาติในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Foo, Wu & Lim, 2005; Irhamni, 2017; Irhamni & Husna, 2017; Lin & Luyt, 2014; Luyt, 2009; Padungkittimal, n.d; Perwati & Salim, 2018; Tan & Foo, 2006; Wirtz & Menkhoff, 2018; Wong & Cha, 2008)

นอกจากนี้ยังพบว่ามีงานวิจัยด้านการจัดการความเสี่ยงและภัยพิบัติ โดยสหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมห้องสมุดและสถาบัน (IFLA) ซึ่งมีหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน จำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย เมียนมา สิงคโปร์ เวียดนาม และอินโดนีเซีย เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่าหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์เป็นแห่งเดียวในอาเซียนที่มีแผนรับมือภัยพิบัติและมีการปรับปรุงแผนทุกปี ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนในประเด็นเฉพาะด้าน พบว่ามีงานวิจัยด้านโครงสร้างเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสาร และด้านเครือข่ายความร่วมมือห้องสมุดดิจิทัลอาเซียน ผลการวิจัยพบว่าห้องสมุดแห่งชาติทุกแห่งนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการดำเนินงาน และมีเว็บไซต์ห้องสมุด มีความร่วมมือด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลดิจิทัลระหว่างระบบห้องสมุดดิจิทัลอาเซียนกับระบบห้องสมุดดิจิทัลของห้องสมุดแห่งชาติประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อให้เป็นแหล่งข้อมูลรวมทางภูมิปัญญาของภูมิภาคอาเซียนในรูปแบบดิจิทัล และความสำเร็จในการดำเนินงานของห้องสมุดแห่งชาติจากการสนับสนุนและมีความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในระดับชาติและภูมิภาค (Lertratanakehakarn, 2020; Lixin & Aye, 2016; Varlamoff & Plassard, 2004)

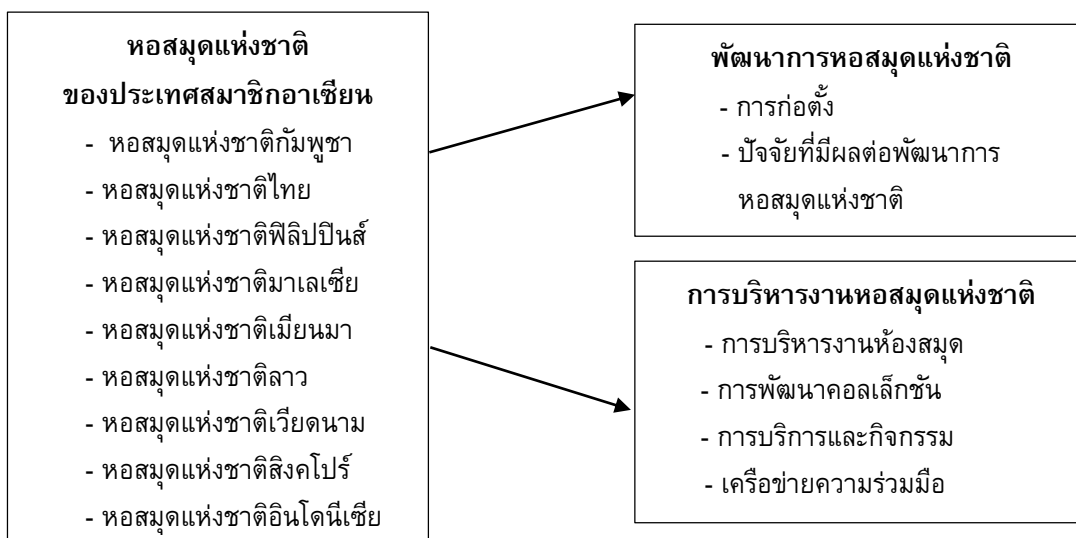
เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานห้องสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนในภาพรวม ผู้วิจัยในฐานะบรรณารักษ์สังกัดห้องสมุดแห่งชาติ จึงสนใจศึกษาพัฒนาการและการบริหารงานห้องสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยผลที่ได้จากการศึกษาและข้อเสนอแนะจะใช้เป็นประโยชน์และการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดแห่งชาติ เป็นแนวทางการพัฒนาห้องสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนโดยรวม และโดยเฉพาะการพัฒนาห้องสมุดแห่งชาติประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการห้องสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน
2. เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานห้องสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการบริหารงานห้องสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน นำมากำหนดกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เอกสารเป็นหลัก และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพิ่มเติม

แหล่งข้อมูลการวิจัย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการบริหารงานหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 215 รายการ

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน จำนวน 9 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นผู้บริหารสูงสุดของหอสมุดแห่งชาติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึก และแบบสัมภาษณ์ มีการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ความครอบคลุม และความเหมาะสมของภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และตรวจสอบความเที่ยง โดยแบบบันทึกนำไปทดลองบันทึกข้อมูลกับเอกสารจำนวน 10 รายการ และแบบสัมภาษณ์นำไปทดลองสัมภาษณ์ผู้ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 3 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยสืบค้นเอกสารจากฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย ฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยออนไลน์ และฐานข้อมูลสากล ได้แก่ Directory of Open Access Journals (DOAJ), Emerald e-Journal, JSTOR, H.W. Wilson, ProQuest Dissertations & Theses Global, SAGE Journals, Research Gate และ Google Scholar รวมถึงฐานข้อมูลของหอสมุดแห่งชาติ เว็บไซต์หอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน จำนวน 9 เว็บไซต์ และเว็บไซต์ของสมาคมทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เว็บไซต์ของสหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมและสถาบันห้องสมุด (International Federation of Library Associations and Institutions - IFLA) และเว็บไซต์การประชุมผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติภูมิภาคเอเชียและโอเชียเนีย (CDNLAO)

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสืบค้นหลายทาง โดยการค้นหาด้วยคำสำคัญ และหัวเรื่อง กำหนดขอบเขตคำค้น โดยใช้ตัวเชื่อมบูลีน การใช้เครื่องหมายวงเล็บ การค้นด้วยกลุ่มคำหรือวลี โดยใช้เครื่องหมายอัญประกาศ รวมทั้งสืบค้นจากคำที่เป็นภาษาธรรมชาติ การสืบค้นใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยไม่จำกัดปีที่สืบค้น คำสำคัญที่ใช้สืบค้น ได้แก่ ชื่อหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน 9 แห่ง และคำที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา เมื่อได้เอกสารที่เกี่ยวข้อง นำมาคัดเลือกโดยพิจารณาจากเนื้อหาตามประเด็นที่ศึกษา กลั่นกรองความถูกต้องของเนื้อหาโดยพิจารณาอ้างอิงจากเอกสารที่เผยแพร่อย่างเป็นทางการของหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ดำเนินการระหว่าง พ.ศ. 2562 - 2564 และการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการบริหารงานจากเว็บไซต์หอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนเก็บรวบรวม ณ พ.ศ. 2564

2. การบันทึกข้อมูลจากเอกสารที่คัดเลือก โดยบันทึกรายการข้อมูลบรรณานุกรมของเอกสาร และข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษาลงในแบบบันทึก หลังจากนั้นรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. การสัมภาษณ์ผู้บริหารหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทยจำนวน 9 แห่ง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า จำนวน 1 แห่ง คือ หอสมุดแห่งชาติไทย และผู้บริหารหอสมุดแห่งชาติในต่างประเทศใช้วิธีการจัดส่งแบบสัมภาษณ์ด้วยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) จำนวน 8 แห่ง

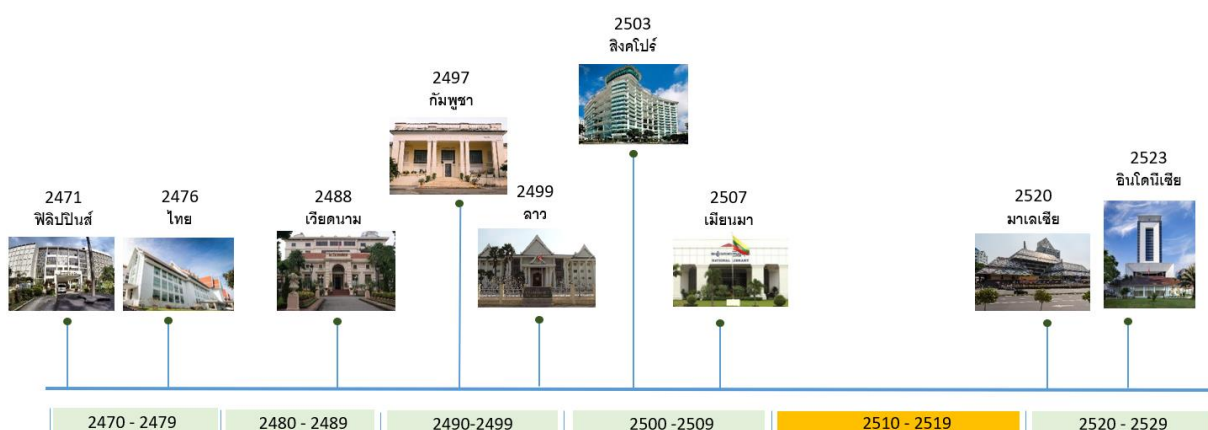
การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ดำเนินการระหว่าง พ.ศ. 2562 – 2563 ได้รับแบบสัมภาษณ์กลับจากผู้บริหารหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทยจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ กัมพูชา ฟิลิปปินส์ เมียนมา ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย และที่ไม่ได้ส่งแบบสัมภาษณ์กลับ จำนวน 1 แห่ง คือ มาเลเซีย โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ จำนวน 7 แห่ง และผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 1 แห่ง

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบบันทึกและแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การพรรณนา ตีความเพื่อสร้างข้อสรุป ประกอบการนำเสนอด้วยตารางและแผนภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การหาค่าร้อยละ และนำเสนอด้วยตารางประกอบการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. ด้านพัฒนาการหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทย

1.1 การก่อตั้งหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทยมีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน โดยหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทยที่เก่าแก่ที่สุด คือ หอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์ (พ.ศ. 2471) รองลงมาคือ หอสมุดแห่งชาติไทย (พ.ศ. 2476) และหอสมุดแห่งชาติเวียดนาม (พ.ศ. 2488) ตามลำดับ และที่ก่อตั้งล่าสุด คือ หอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซีย (พ.ศ. 2523)

ภาพที่ 2 ปีที่ก่อตั้งหอสมุดแห่งชาติของประเทศไทย

หอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ได้รับการวางรากฐานการก่อตั้งโดยผู้ปกครองอาณานิคม มีจำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 66.6) นอกจากนี้ยังมีหอสมุดแห่งชาติที่ก่อตั้งโดยสถาบันกษัตริย์ จำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 22.2) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติไทย และหอสมุดแห่งชาติลาว และที่ก่อตั้งโดยรัฐบาลของประเทศ จำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 11.1) คือ หอสมุดแห่งชาติมาเลเซีย

พัฒนาการด้านสถานภาพ พบว่าหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่คงสถานภาพเดิมตั้งแต่แรกก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน จำนวน 7 แห่ง (ร้อยละ 77.7) ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นกองและองค์กรอิสระ ในจำนวนที่เท่ากัน โดยมีสถานภาพเป็นกอง จำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 33.3) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติกัมพูชา หอสมุดแห่งชาติเมียนมา และหอสมุดแห่งชาติเวียดนาม หอสมุดแห่งชาติที่มีสถานภาพเป็นองค์กรอิสระ จำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 33.3) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์ หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ และหอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซีย หอสมุดแห่งชาติที่มีสถานภาพเป็นกรม จำนวน 1 แห่ง (ร้อยละ 11.1) คือ หอสมุดแห่งชาติมาเลเซีย ส่วนหอสมุดแห่งชาติที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพบ่อยครั้งและมีสถานภาพที่ดีขึ้นตามพัฒนาการ มีจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 22.2) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติไทย มีสถานภาพจากกองเป็นสำนัก และหอสมุดแห่งชาติลาว มีสถานภาพจากแผนกเป็นกอง

พัฒนาการด้านสังกัด พบว่าหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนทุกแห่งมีการเปลี่ยนแปลงหรือโอนย้ายสังกัดตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบราชการของแต่ละประเทศ โดยส่วนใหญ่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม มีจำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 66.6) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติประเทศกัมพูชา หอสมุดแห่งชาติไทย หอสมุดแห่งชาติมาเลเซีย หอสมุดแห่งชาติเมียนมา หอสมุดแห่งชาติลาว และหอสมุดแห่งชาติเวียดนาม นอกจากนี้ยังพบว่ามีหอสมุดแห่งชาติ จำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 22.2) ที่ขึ้นตรงกับประธานาธิบดี ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์ และหอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซีย และหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์เป็นหอสมุดแห่งชาติเดียวที่มีสังกัดแตกต่างโดยสังกัดกระทรวงการสื่อสารและสารสนเทศ

1.2 ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพัฒนาการหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน ผลการวิจัยพบว่ามีปัจจัยด้านกฎหมาย เทคโนโลยีสารสนเทศ และเครือข่ายความร่วมมือ

1. ด้านกฎหมาย ผลการวิจัยพบว่าหอสมุดแห่งชาติทุกแห่งมีการดำเนินการโดยใช้กฎหมาย Legal Deposit เพื่อรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศที่ผลิตขึ้นในประเทศ และมีหอสมุดแห่งชาติที่มีกฎหมายหอสมุดแห่งชาติ (National Library Act) และกฎหมายห้องสมุด (Library Law) ในจำนวนที่เท่ากัน โดยหอสมุดแห่งชาติที่มีกฎหมายหอสมุดแห่งชาติโดยตรง มีจำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 22.2) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติมาเลเซีย ซึ่งจัดตั้งโดยพระราชบัญญัติหอสมุดแห่งชาติ (National Library Act 1972) เมื่อ พ.ศ. 2520 และหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะกรรมการหอสมุดแห่งชาติ (National Library Board Act 1995) เมื่อ พ.ศ. 2538 เพื่อจัดตั้งคณะกรรมการหอสมุดแห่งชาติ (National Library Board) ในการทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการระดับชาติเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาหอสมุดของประเทศสิงคโปร์ และมีหอสมุดแห่งชาติ จำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 22.2) ที่มีกฎหมายห้องสมุด ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานของหอสมุดแห่งชาติ ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติลาว และหอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซีย

2. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่าหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนทุกแห่งนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนางานห้องสมุด โดยหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์เป็นหอสมุดแห่งชาติ

แห่งแรกในอาเซียนที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนางานห้องสมุด โดยหอสมุดแห่งชาติส่วนใหญ่มีแผนพัฒนาห้องสมุด โดยบูรณาการยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาห้องสมุดดิจิทัล หรือห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ไว้ด้วย จำนวน 7 แห่ง (ร้อยละ 77.7) และมีหอสมุดแห่งชาติมาเลเซียเพียงแห่งเดียวที่มีแผนพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยตรง

3. ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่าเครือข่ายและความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพัฒนาการหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนในการบริหารงานและดำเนินงานร่วมกันในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ โดยการเป็นสมาชิกสมาคมหรือองค์กรทางวิชาชีพระดับชาติ ระดับภูมิภาคอาเซียน โดยหอสมุดแห่งชาติและสมาคมห้องสมุดของแต่ละประเทศ ได้ร่วมกันก่อตั้งสมาพันธ์วิชาชีพแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Congress of Southeast Asian Librarians : CONSAL) ตั้งแต่ พ.ศ. 2513 กิจกรรมสำคัญคือ การจัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติ การจัดตั้งศูนย์วารสารระหว่างชาติแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โครงการห้องสมุดดิจิทัลอาเซียน (ASEAN Digital Library) ได้รับการสนับสนุนโดยคณะกรรมการอาเซียนว่าด้วยวัฒนธรรมและข้อมูล การแลกเปลี่ยนบุคลากรและฝึกอบรม และการประชุมสัมมนาวิชาการ และพบว่าหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์เป็นหอสมุดแห่งชาติแห่งเดียวที่มีภาคีเครือข่ายความร่วมมือในระดับชาติที่เข้มแข็ง ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน โดยเฉพาะในรูปแบบของอาสาสมัครห้องสมุดที่เกิดจากคนในชุมชนของสิงคโปร์รวมทั้งเครือข่ายความร่วมมือในระดับสากล

2. ด้านการบริหารงานหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน

2.1 ด้านการบริหารงานห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่าหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนทุกแห่งมีพันธกิจและบทบาทในการจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศ การจัดทำและเผยแพร่บรรณานุกรม และการสงวนรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ รองลงมาคือด้านการบริการและเผยแพร่สารสนเทศ จำนวน 7 แห่ง (ร้อยละ 77.7) และมีข้อค้นพบว่าหอสมุดแห่งชาติมาเลเซียเป็นแห่งเดียวที่มีพันธกิจและบทบาทด้านการเป็นผู้นำห้องสมุดและวิชาชีพ และหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์มีพันธกิจและบทบาทด้านการพัฒนาบุคคล

ด้านวิสัยทัศน์ หอสมุดแห่งชาติส่วนใหญ่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 66.6) โดยมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศและการดำเนินงานด้านการบริการ จำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 44.4) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติไทย หอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์ หอสมุดแห่งชาติมาเลเซีย และหอสมุดแห่งชาติเมียนมา นอกจากนี้ยังพบว่ามีหอสมุดแห่งชาติที่มีวิสัยทัศน์มุ่งเน้นการพัฒนาด้านชุมชน บุคคล และสังคม จำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 22.2) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์ และหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ หอสมุดแห่งชาติมาเลเซียเป็นแห่งเดียวที่มีวิสัยทัศน์ในการมุ่งเน้นการเป็นผู้นำด้านห้องสมุดและบริการในระดับโลก

ด้านโครงสร้างการบริหาร หอสมุดแห่งชาติทุกแห่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาล และมีสถานภาพที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีสถานภาพระดับกองและสำนัก จำนวน 5 แห่ง (ร้อยละ 55.5) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติกัมพูชา หอสมุดแห่งชาติไทย หอสมุดแห่งชาติลาว หอสมุดแห่งชาติเมียนมาและหอสมุดแห่งชาติเวียดนาม รองลงมาเป็นองค์กรอิสระ จำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 33.3) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์ หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ และหอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซีย และหอสมุดแห่งชาติมาเลเซียเป็นแห่งเดียวที่มีสถานภาพระดับกรม ด้านผู้บริหารหอสมุดแห่งชาติ พบว่าส่วนใหญ่มีผู้บริหารระดับผู้อำนวยการ จำนวน 8 แห่ง (ร้อยละ 88.8) และหอสมุดแห่งชาติมาเลเซียเป็นแห่งเดียวที่มีผู้บริหารระดับอธิบดี

ด้านสังกัด หอสมุดแห่งชาติส่วนใหญ่สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม จำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 66.6) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติกัมพูชา หอสมุดแห่งชาติไทย หอสมุดแห่งชาติลาว หอสมุดแห่งชาติเมียนมา หอสมุดแห่งชาติมาเลเซีย และหอสมุดแห่งชาติเวียดนาม รองลงมาขึ้นตรงกับประธานาธิบดี จำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 22.2) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์ และหอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซีย และหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์เป็นแห่งเดียวที่สังกัดกระทรวงการสื่อสารและสารสนเทศ และมีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการหอสมุดแห่งชาติ นอกจากนี้มีข้อค้นพบว่า มีหอสมุดแห่งชาติที่กำกับดูแลห้องสมุดอื่นๆ จำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 22.2) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติมาเลเซีย กำกับดูแลห้องสมุดชุมชน (Rural Library) และหอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์ กำกับดูแลห้องสมุดประชาชน (Public Library) และหอสมุดแห่งชาติที่มีหอสมุดแห่งชาติสาขา มีจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 33.3) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติไทย หอสมุดแห่งชาติลาว และหอสมุดแห่งชาติเมียนมา

ด้านงบประมาณ หอสมุดแห่งชาติทุกแห่งได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล และมีหอสมุดแห่งชาติที่มีรายได้จากแหล่งอื่น โดยการระดมทุนจากภายนอก จำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 33.3) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติลาว หอสมุดแห่งชาติเวียดนาม และหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์

ด้านบุคลากร หอสมุดแห่งชาติที่มีจำนวนบุคลากรมากที่สุด คือ หอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซีย รองลงมา คือ หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ และหอสมุดแห่งชาติมาเลเซีย และหอสมุดแห่งชาติที่มีบุคลากรน้อยที่สุด คือ หอสมุดแห่งชาติกัมพูชา

ด้านอาคารสถานที่ หอสมุดแห่งชาติมีอาคารเป็นเอกเทศ ส่วนใหญ่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ จำนวน 5 แห่ง (ร้อยละ 55.5) รองลงมา มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบโคโลเนียล (สถาปัตยกรรมอาณานิคม) จำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 44.4) และมีหอสมุดแห่งชาติที่มีรูปแบบอาคารสถาปัตยกรรมชาติประยุกต์ โดยสะท้อนอัตลักษณ์ของชาติ จำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 33.3) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติไทย หอสมุดแห่งชาติมาเลเซีย และหอสมุดแห่งชาติลาว

ด้านรางวัลและเกียรติคุณ หอสมุดแห่งชาติที่ได้รับรางวัลและเกียรติคุณระดับชาติ มีจำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 33.3) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ หอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซีย และหอสมุดแห่งชาติเวียดนาม และมีหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์เพียงแห่งเดียวที่ได้รับรางวัลในระดับภูมิภาค โดยได้รับรางวัลด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริการของห้องสมุด

2.2 ด้านการพัฒนาคอลเล็กชัน ผลการวิจัยพบว่าหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนทุกแห่งมีการจัดทำทรัพยากรสารสนเทศโดยได้รับตามกฎหมาย Legal Deposit ของแต่ละประเทศ และมีวิธีการจัดซื้อและวิธีการอื่นๆ เช่น การได้รับบริจาค และการแลกเปลี่ยนสิ่งพิมพ์ระหว่างประเทศ ซึ่งครอบคลุมสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้านคอลเล็กชันพิเศษพบว่า มีเอกสารต้นฉบับตัวเขียนและหนังสือหายาก การจัดหมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศประเภทหนังสือทั่วไปใช้ระบบทศนิยมดิวอี้ และการสงวนรักษาและการอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ พบว่ามีการควบคุมทางกายภาพโดยการควบคุมอุณหภูมิการจัดเก็บ การซ่อมอนุรักษ์ตัวเล่ม และการแปลงข้อมูลเป็นไฟล์ดิจิทัล

2.3 ด้านการบริการและกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่าหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนทุกแห่งมีบริการบรรณานุกรมแห่งชาติ และมีบริการการอ่านที่ให้บริการยืม – คืนทรัพยากรสารสนเทศเพื่อนำไปใช้นอกสถานที่ จำนวน 4 แห่ง (ร้อยละ 44.4) ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติกัมพูชา หอสมุดแห่งชาติลาว หอสมุด

แห่งชาติมาเลเซีย และหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ โดยมีการให้บริการในรูปแบบระบบสมาชิก และมีค่าสมาชิกรายปี

ด้านกิจกรรม หอสมุดแห่งชาติทุกแห่งมีการจัดกิจกรรมทั้งรูปแบบเผชิญหน้าและออนไลน์ เช่น การเล่านิทาน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และการจัดนิทรรศการออนไลน์ หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์เป็นแห่งเดียวที่มีการเพิ่มช่องทางการบริการในเชิงรุกที่หลากหลาย โดยมีบริการจัดส่งหนังสือถึงบ้าน ให้บริการยืมหนังสือผ่านตู้บริการหนังสือในศูนย์การค้า ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านห้องเรียนออนไลน์ของนักเรียนด้วยแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ออนไลน์ของหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ และให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการรู้สารสนเทศกับผู้ใช้บริการ

2.4 ด้านเครือข่ายความร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่าหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนทุกแห่งมีเครือข่ายความร่วมมือระดับชาติร่วมกับสมาคมห้องสมุดและหน่วยงานภาครัฐ ระดับภูมิภาคทุกแห่งเป็นสมาชิกสภาบรรณารักษ์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (CONSAL) และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกคณะผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติภูมิภาคเอเชียและโอเชียเนีย (CDNLAO) จำนวน 8 แห่ง (ร้อยละ 88.8) ในระดับนานาชาติ หอสมุดแห่งชาติส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสหพันธ์ระหว่างประเทศว่าด้วยสมาคมห้องสมุดและสถาบัน (IFLA) และเป็นสมาชิกการประชุมผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ (CDNL) จำนวน 6 แห่ง (ร้อยละ 66.6) ด้านรูปแบบความร่วมมือ ทุกแห่งมีความร่วมมือในการพัฒนาห้องสมุดดิจิทัล มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศ การแลกเปลี่ยนบุคลากรฝึกอบรม และการประชุมสัมมนาทางวิชาการ

3. เมื่อวิเคราะห์พัฒนาการและการบริหารงานหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน พบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ ของหอสมุดแห่งชาติบางประเทศดังนี้

3.1 หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์มีสังกัดและโครงสร้างการบริหารงานที่แตกต่างจากหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีสถานภาพเป็นองค์กรอิสระ สังกัดกระทรวงการสื่อสารและสารสนเทศ และมีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการหอสมุดแห่งชาติ มีกฎหมายหอสมุดแห่งชาติ มีพันธกิจและวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคน และมีแผนพัฒนาห้องสมุดระยะยาวที่บูรณาการการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ขับเคลื่อนในการพัฒนาห้องสมุด มีบริการต้นแบบเชิงรุกหลากหลายที่เข้าถึงผู้คนทุกช่วงวัยและชุมชน รวมถึงแนวคิดในการขยายการบริการห้องสมุดเชิงรุก ไปยังสถานที่ในชุมชนที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น ศูนย์การค้า มีการส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้กับคนในชาติอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังเป็นห้องสมุดที่ได้รับรางวัลระดับชาติและภูมิภาคด้านนวัตกรรมการให้บริการห้องสมุด

3.2 หอสมุดแห่งชาติมาเลเซียเป็นหอสมุดแห่งชาติแห่งเดียวในอาเซียนที่มีสถานภาพระดับกรม มีกฎหมายหอสมุดแห่งชาติในการจัดตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงาน และกำกับดูแลห้องสมุดชุมชนของประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้ยังมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการเป็นผู้นำด้านห้องสมุดและบริการในระดับโลก

3.3 หอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์เป็นหอสมุดแห่งชาติที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศสมาชิกอาเซียน มีสถานภาพเป็นองค์กรอิสระ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานาธิบดีโดยตรง และกำกับดูแลระบบห้องสมุดประชาชนของประเทศ เป็นหอสมุดแห่งชาติเพียงแห่งเดียวในอาเซียนที่บรรณารักษ์ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์

3.4 หอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซีย เป็นหอสมุดแห่งชาติที่ก่อตั้งลำดับสุดท้ายของประเทศสมาชิกอาเซียน มีกฎหมายห้องสมุด ซึ่งให้อำนาจหอสมุดแห่งชาติทำหน้าที่ในการพัฒนาห้องสมุดของอินโดนีเซีย ซึ่งครอบคลุมห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดประชาชน และห้องสมุดเฉพาะ โดยทำหน้าที่กำหนดนโยบายการพัฒนาห้องสมุดและนวัตกรรมห้องสมุด รวมถึงการกำกับดูแลในการนำนโยบายไปใช้ การติดตาม ประเมินผล และการรายงาน

3.5 การจัดตั้งหอสมุดแห่งชาติสาขาของหอสมุดแห่งชาติประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติไทย หอสมุดแห่งชาติเมียนมา และหอสมุดแห่งชาติลาว เพื่อขยายการบริการของหอสมุดแห่งชาติไปยังส่วนภูมิภาค และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ในด้านการบริหารจัดการ หอสมุดแห่งชาติไทยมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังส่วนท้องถิ่น และหอสมุดแห่งชาติเมียนมามีการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น

4. ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารงานหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนในด้านต่างๆ เมื่อพิจารณาโดยรวม มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้

4.1 ด้านสถานภาพ สังกัด และโครงสร้างการบริหาร พบว่าโครงสร้างการบริหารของหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากหอสมุดแห่งชาติอื่นๆ ในอาเซียน โดยมีรูปแบบบริหารภายใต้คณะกรรมการหอสมุดแห่งชาติ การมีสถานภาพเป็นองค์กรอิสระ และสังกัดกระทรวงการสื่อสารและสารสนเทศ เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการบริหารงานของหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ เนื่องจากสามารถกำหนดนโยบายการพัฒนาห้องสมุดได้ในระดับชาติ และมีความคล่องตัว รวมถึงการสังกัดภายใต้กระทรวงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศยังช่วยสนับสนุนและส่งเสริม ให้การดำเนินงานของหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์นั้นมีความก้าวหน้าและสอดคล้องกับบริบทและสภาพแวดล้อมดิจิทัลในปัจจุบันได้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังพบว่าหอสมุดแห่งชาติมาเลเซียเป็นหอสมุดแห่งชาติแห่งเดียวในอาเซียนที่มีสถานภาพระดับกรม และมีผู้บริหารในระดับอธิบดี ซึ่งระดับสถานภาพเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างการบริหาร อำนาจหน้าที่ การกำหนดนโยบาย จำนวนบุคลากร งบประมาณ และความสำเร็จในการดำเนินงานของหอสมุดแห่งชาติมาเลเซีย

4.2 ด้านการจัดการคอลเล็กชัน พบว่าการที่หอสมุดแห่งชาติได้รับทรัพยากรสารสนเทศตามกฎหมายนั้น ทำให้สามารถรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาของชาติได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนี้หอสมุดแห่งชาติยังเป็นศูนย์กลางการรวบรวมเอกสารต้นฉบับตัวเขียนและหนังสือหายาก ซึ่งเป็นมรดกภูมิปัญญาของชาติ ซึ่งเอกสารบางรายการได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกความทรงจำแห่งโลก จากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จัดเป็นคอลเล็กชันพิเศษ อันเป็นอัตลักษณ์ของหอสมุดแห่งชาติ โดยมีหอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนหลายแห่งที่จัดเก็บและอนุรักษ์เอกสารเหล่านี้ ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติไทย หอสมุดแห่งชาติฟิลิปปินส์ หอสมุดแห่งชาติมาเลเซีย และหอสมุดแห่งชาติอินโดนีเซีย (UNESCO; 2016)

4.3 ด้านการบริการและกิจกรรม พบว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบูรณาการการบริหารจัดการและการบริการห้องสมุดของหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ ตลอดจนแนวคิดการให้ความสำคัญกับการออกแบบการบริการที่คำนึงถึงผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง ด้วยการพัฒนานวัตกรรมบริการที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึง

ทรัพยากรสารสนเทศได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว รวมทั้งการขยายบริการของห้องสมุดไปยังศูนย์การค้า ทำให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าถึงบริการของห้องสมุดแห่งชาติได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการบริการของห้องสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ ทำให้ได้รับรางวัลนวัตกรรมการบริการในระดับชาติและภูมิภาค

4.4 ด้านเครือข่ายความร่วมมือ พบว่าการมีเครือข่ายความร่วมมือในทุกๆระดับ ทั้งระดับชาติ ภูมิภาค และนานาชาติ รวมถึงการมีรูปแบบความร่วมมือที่หลากหลาย เป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการพัฒนาห้องสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะห้องสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ พบว่าเป็นห้องสมุดแห่งชาติแห่งเดียวในอาเซียนที่มีภาคีเครือข่ายความร่วมมือในระดับชาติที่เข้มแข็ง ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน โดยเฉพาะเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบของอาสาสมัครห้องสมุดที่เกิดจากคนในชุมชนของสิงคโปร์ รวมทั้งเครือข่ายความร่วมมือในระดับสากล

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นสำคัญที่พบจากการวิจัยการบริหารงานห้องสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า การวางรากฐานการก่อตั้งห้องสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน มีความสอดคล้องกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของประเทศนั้นๆ โดยห้องสมุดแห่งชาติที่วางรากฐานการก่อตั้งโดยเจ้าอาณานิคม ขณะนั้นยังเป็นอาณานิคมของประเทศตะวันตก ส่วนห้องสมุดแห่งชาติที่วางรากฐานการก่อตั้งโดยสถาบันกษัตริย์ มีความสอดคล้องกับระบอบการปกครองของประเทศที่ปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยห้องสมุดแห่งชาติไทยได้รับการวางรากฐานการก่อตั้งโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2448) พระองค์ทรงวางรากฐานการพัฒนาและปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา การก่อตั้งห้องสมุดแห่งชาติก็เพื่อส่งเสริมและขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน (National Library of Thailand, 2005) ดังพระบรมราชโองการเมื่อครั้งทรงประกาศจัดตั้งหอพระสมุดวชิรญาณให้เป็นห้องสมุดสำหรับพระนคร ความว่า "...หอพระสมุด วชิรญาณนั้นแม้การที่ได้จัดมาจนบัดนี้...ก็เห็นได้ว่าได้ทำให้เกิดประโยชน์แก่วิชาความรู้เป็นอันมาก อยู่แล้ว ถ้าและขยายการหอสมุดนี้ทำนุบำรุงให้เป็นห้องสมุดใหญ่สำหรับพระนครให้เป็นที่อาศัยรอยแก่บรรดาประชาชนที่จะแสวงหาประโยชน์ต่างๆ อันจะพึงได้ในการอ่านหนังสือ หอพระสมุดวชิรญาณ คงจะเป็นถาวรประโยชน์อย่างสำคัญ.." (King Chulalongkorn, 1905) นอกจากนี้มีห้องสมุดแห่งชาติลาวได้รับการวางรากฐานการก่อตั้งโดยสมเด็จพระเจ้าเพ็ชรราช (พ.ศ. 2481) ซึ่งราชอาณาจักรลาวขณะนั้นปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และปกครองโดยพระเจ้าศรีสว่างวงศ์

2. ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดแห่งชาติสิงคโปร์และห้องสมุดแห่งชาติมาเลเซีย เป็นห้องสมุดแห่งชาติสองแห่งในอาเซียนที่มีกฎหมายห้องสมุดแห่งชาติโดยเฉพาะ สอดคล้องกับห้องสมุดแห่งชาติ ของโลกในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ห้องสมุดแห่งชาติอังกฤษ ห้องสมุดแห่งชาติสหรัฐอเมริกา และห้องสมุดแห่งชาติออสเตรเลีย ต่างก็มีกฎหมายห้องสมุดแห่งชาติกำหนดสถานภาพ โครงสร้างบริหาร อำนาจ บทบาท และหน้าที่ รวมถึงกำหนดแนวทางการดำเนินงานของห้องสมุดแห่งชาติ (British Library, 2020; Library of Congress, 2021; Lor, 1998; National Library of Australia, 2020) การมีกฎหมายห้องสมุดแห่งชาติส่งผลโดยตรงต่อสถานภาพและ

พัฒนาการของหอสมุดแห่งชาติ ดังผลการวิจัยพบว่า หอสมุดแห่งชาติมาเลเซียมีสถานภาพเป็นกรม และหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์เป็นองค์กรอิสระ และมีผู้บริหารหอสมุดแห่งชาติในตำแหน่งอธิบดีและประธานกรรมการบริหาร มีนโยบายและแผนพัฒนาของหอสมุดแห่งชาติโดยเฉพาะ โดยเป็นแผนพัฒนาระดับชาติ หอสมุดแห่งชาติมาเลเซียมีแผนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของหอสมุดแห่งชาติโดยตรง ในขณะที่หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์มีแผนพัฒนาห้องสมุดระยะยาวโดยบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาห้องสมุด นอกจากนี้ยังขยายบทบาทและการบริการที่กว้างขวางระดับชาติ โดยหอสมุดแห่งชาติมาเลเซียมีบทบาทในการกำกับดูแลห้องสมุดชุมชน หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนด้วยบริการและกิจกรรมเชิงรุกที่หลากหลายที่เข้าถึงผู้คนทุกช่วงวัยและชุมชน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านชุมชน บุคคล และสังคม เป็นนวัตกรรมบริการซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทำให้ได้รับรางวัลในระดับชาติและภูมิภาค

3. ผลการวิจัยพบว่า หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์เป็นแห่งเดียวที่สังกัดกระทรวงการสื่อสารและสารสนเทศ สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาหอสมุดแห่งชาติในสภาพแวดล้อมดิจิทัล และมีนโยบายและแผนพัฒนาห้องสมุดของประเทศที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาห้องสมุด (Foo, Wu & Lim, 2005; Tan & Foo, 2006; Wirtz & Menkhoff, 2018; Wong & Cha, 2008) และยังสอดคล้องกับหอสมุดแห่งชาติของโลกในประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติอังกฤษที่สังกัดกระทรวงดิจิทัล วัฒนธรรม สื่อมวลชน และกีฬา และหอสมุดแห่งชาติออสเตรเลียสังกัดกระทรวงการสื่อสารและศิลปะ (British Library, 2020; National Library of Australia, 2020) การดำเนินงานภายใต้กระทรวงดิจิทัล สอดคล้องกับพัฒนาการของสังคมที่เข้าสู่ยุคดิจิทัล และเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนหอสมุดแห่งชาติ การพัฒนาห้องสมุด และวิชาชีพสารสนเทศ (Anggawira & Waluyo, 2017; Breeding, 2011; Choh, 2011, 2014; Sabaratnam & Ong, 2013; Tang, 2015; Wirtz & Menkhoff, 2018)

4. ผลการวิจัยพบว่า หอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์มีสถานภาพเป็นองค์กรอิสระ โดยบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการหอสมุดแห่งชาติ สอดคล้องกับหอสมุดแห่งชาติของโลกในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น หอสมุดแห่งชาติอังกฤษ ที่มีสถานภาพเป็นองค์กรอิสระและมีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการหอสมุด โดยสถานภาพและรูปแบบโครงสร้างบริหารของหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ส่งผลโดยตรงต่ออำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารในการกำหนดนโยบายการพัฒนาระบบห้องสมุดในระดับชาติ อีกทั้งยังมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการงานด้านต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และมีอิสระทางการเงิน สามารถบริหารจัดการด้านงบประมาณได้อย่างคล่องตัว เนื่องจากมีสถานภาพเป็นองค์กรอิสระที่อยู่นอกกรอบการบริหารราชการ (British Library, 2020; Foo, Wu & Lim, 2005; Lin & Luyt, 2014; Padungkittimal, n.d)

พัฒนาการและการบริหารงานของหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ที่มีความแตกต่างจากหอสมุดแห่งชาติในหลายประเด็นทำให้ได้รับรางวัลระดับชาติและภูมิภาค และเป็นต้นแบบของการบริหารงานห้องสมุดที่ห้องสมุดทั่วโลกใช้เป็นกรณีศึกษาถึงปัจจัยความสำเร็จเพื่อนำไปพัฒนาห้องสมุดของตน (Wirtz & Menkhoff, 2018, 2022) นอกจากนี้ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง มีผลต่อการพัฒนาหอสมุดแห่งชาติสิงคโปร์ (Padungkittimal, n.d; Luyt, 2009, Tan & Foo; 2006) สอดคล้องกับการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา

เทคโนโลยี ของประเทศสิงคโปร์ซึ่งได้รับการจัดอันดับหนึ่งของอาเซียนในหลายด้านและอยู่ในแนวหน้าของการจัดอันดับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงระดับโลก และยิ่งสอดคล้องกับที่พบว่าประเทศอาเซียนมีความแตกต่างและหลากหลาย ทั้งด้านพื้นที่ เชื้อชาติ จำนวนประชากร สังคม วัฒนธรรม ภาษา เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง (Veerakul, n.d.) จึงส่งผลต่อการพัฒนาหอสมุดแห่งชาติและระบบห้องสมุดของแต่ละประเทศ

5. ผลการวิจัยพบว่า หอสมุดแห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียนทุกแห่งมีพันธกิจและบทบาทในการจัดหาและรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศ และการสงวนรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศ และส่วนใหญ่ผู้สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Landry (2017), Lor (1998) และ Stephens (2016) ที่พบว่าหอสมุดแห่งชาติมีพันธกิจ และบทบาทด้านการสนับสนุนงานทางด้านวัฒนธรรม ในฐานะสถาบันทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคอลเล็กชัน มรดกภูมิปัญญาของชาติ ด้วยการรวบรวมจัดเก็บ เผยแพร่ สงวนรักษา และอนุรักษ์ไว้เพื่อชนรุ่นหลัง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยต่อหอสมุดแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1 การนำรูปแบบด้านการบริหารงานของหอสมุดแห่งชาติที่ประสบความสำเร็จมาใช้เป็นต้นแบบในการปรับกระบวนการทัศนการบริหารงานหอสมุดแห่งชาติ โดยเฉพาะหอสมุดแห่งชาติไทย ในด้านกระทรวงที่สังกัด โครงสร้างการบริหาร และสถานภาพ ให้สอดคล้องกับสังคมยุคดิจิทัล

1.2 การเป็นผู้นำสร้างความเข้มแข็งด้านเครือข่ายความร่วมมือในระดับชาติและภูมิภาค เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนในการพัฒนาและสนับสนุนวิสัยทัศน์ของอาเซียนให้บรรลุเป้าหมาย โดยเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาห้องสมุดร่วมกัน

1.3 การขับเคลื่อนให้มีกฎหมายหอสมุดแห่งชาติหรือกฎหมายห้องสมุดของประเทศ หรือกฎบัตรหอสมุดแห่งชาติของอาเซียน เพื่อการพัฒนาหอสมุดแห่งชาติ และระบบห้องสมุดของประเทศและภูมิภาคต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเจาะลึกผลกระทบของกฎหมายหอสมุดแห่งชาติต่อการพัฒนาและการบริหารงานหอสมุดแห่งชาติและระบบห้องสมุดของประเทศ

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนากฎหมายหอสมุดแห่งชาติ

2.3 ควรมีการวิจัยกรณีศึกษาหอสมุดแห่งชาติที่เป็นต้นแบบในด้านต่างๆ และปัจจัยของความสำเร็จ เพื่อถอดบทเรียนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหอสมุดแห่งชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Anggawira, D and Waluyo, L.W. (2017). *The Role of National Library of Indonesia in Preserving Cultural Heritage*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/328902075_THE_ROLE_OF_NATIONAL_LIBRARY_OF_INDONESIA_IN_PRESERVING_CULTURAL_HERITAGE

- Breeding, M. (2011). *The Special Challenges for National Libraries. Computer in Library*. Retrieved from <https://librarytechnology.org/document/15788>
- Brindley, L. (2002). The role of national libraries in the twenty-first century. *Bodleian Library Record*. 17(6) 464–481.
- British Library. (2020). *British Library Annual Report and Accounts 2020-21*. Retrieved from <https://www.bl.uk/about-us/governance/annual-reports>
- Choh, N.L. (2011). *Libraries in Southeast Asia: A Force for Social Development!* Retrieved from <http://library.ifla.org/id/eprint/268/1/201-choh-en.pdf>
- _____. (2014). Innovations in the National Library Board Singapore: A journey. *IFLA Journal*. 40(3) 150-156.
- Department of ASEAN Affairs, Ministry of Foreign Affairs of Thailand. (2020). Retrieved from <https://asean.mfa.go.th>
- Foo, S., Wu, H.J. P., Lim, S.K. et al. (2005). *Legal Deposit Development in Singapore: Future Challenges and Issues” In International Conference on National Libraries in the Knowledge Based Society*. July 6-8, 2005. National Library of Thailand. Bangkok, Thailand.
- IFLA. (1997). *Guidelines prepared by Peter John Lor, with the assistance of Elizabeth A. S. Sonnekus*. Retrieved from <http://ardlive.ifla.org>.
- Irhamni, A. (2017). *Implementation of Library Innovation and Information Technology: Case Study of National Library of Indonesia*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/319307010_Implementation_of_Library_Innovation_and_Information_Technology_Case_Study_of_National_Library_of_Indonesia
- Irhamni, A. and Husna, A. (2017). *Curation Implementation on Special Collections: Case Study on National Library of Indonesia*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/321585776_Digital_Curation_Implementation_on_Special_Collections_Case_Study_on_National_Library_of_Indonesia
- Juntalun, S. (2017). *Rare Books Management in Thai National Libraries*. (Master's thesis), Chiang Mai University, Thailand. [In Thai]
- Landry, P. (2017). *National libraries' functions: results from the 2016 survey of national Libraries' functions*. Retrieved from <http://library.ifla.org/id/eprint/1722>
- Lertratanakehakarn, P. (2020). ASEAN Digital Library: Intellectual wisdom of ASEAN. *TLA Bulletin*, 64 (2) 50-64. [In Thai]
- Library of Congress. (2021). *2021 Annual Report of the Librarian of Congress*. Retrieved from <https://www.loc.gov/about/reports-and-budgets/annual-reports>

- Lin, H. and Luyt, B. (2014). The National Library of Singapore: creating a sense of community. *Journal of Documentation*, 70(4) 658 – 675.
- Lixin, X. and Aye, K.T. (2016). Provision of Information Communication Technology in National Libraries of ASEAN Countries. *Journal of Advances in Information Technology*. 7(4) 220 - 231.
- Lor, P.J., Sonnekus and Elizabeth A.S. (1997). *Guidelines for legislation for national library services*. Paris: UNESCO.
- _____. (2003). National libraries and the digital divide. *Mousaion*. 21(2) 62-78.
- _____. (1998). National library in the 21st century - dinosaur or dynamo. *South African Journal of Libraries and Information Science*. 66(4) 131-138.
- Luyt, B. (2009). Colonialism, Ethnicity, and Geopolitics in the Development of Singapore National Library. *Library and the Cultural Record*. 44(4) 418 – 433.
- Nasir, H.M. (2018). *Congress of Southeast Asian Librarians*. Retrieved from https://eresources.nlb.gov.sg/infopedia/articles/SIP_319_2005-01-24.html
- National Library of Australia. (2020). *National Library of Australia Annual Report 2019 - 2020* Retrieved from <https://www.nla.gov.au/corporate-documents/annual-reports>
- National Library of Thailand. (2005). *100 ปี หอสมุดแห่งชาติ*. Bangkok: National Library of Thailand.
- Padungkittimal, K. (n.d.). *โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การบริหารจัดการ บทบาทและอุปสรรคในการดำเนินงานของหอสมุดแห่งชาติตามกฎหมายของประเทศสิงคโปร์*. Bangkok: Office of the Council of State.
- Perwati, D.I. and Salim, T.A. (2018). *e-Deposit System Development for Legal Deposit in National Library of Indonesia Republic*. Retrieved from <https://scholar.ui.ac.id/en/publications/e-deposit-system-development-for-legal-deposit-in-national-librar>
- Phengphachanh, B. (1997). *พัฒนาการหอสมุดแห่งชาติลาว*. (Master's thesis), Mahasarakham University, Thailand. [In Thai]
- Putsorn, R. (2014). *Provision of Special Information Services by the National Library of Thailand*. (Master's thesis), Ramkhamhang University, Thailand. [In Thai]
- Sabaratnam, J.S. and Ong, E. (2013). *Singapore libraries: From bricks and mortar to information anytime anywhere*. Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0340035213488710>
- Stephens, A. (2016). Functions, tasks and roles of national libraries in the 21st century. *Alexandria: The Journal of National and International Library and Information Issues*. 26(2) 145-198.

- Tan, G. and Foo, S. (2006). Realising its Future through Collaboration with Government, Industry and Community: The Experience of Singapore's National Library Board. *Journal of Library and Information science*. 32(1) 34-42.
- Tang, C. (2015). *Achieving the Aables: Reimagining the Digital Discovery Services at the National Library of Singapore*. Retrieved from <http://library.ifla.org/id/eprint/1156>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2016). *Memory of the world, documentary heritage in ASIA and the Pacific*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000246237>
- Varlamoff, T. and Plassard, M. (2004). *Survey on Disaster Planning in National Libraries*. World Library and Information Congress: 70th IFLA General Conference and Council, August 22 – 27, 2004. Buenos Aires, Argentina.
- Veerakul, N. (n.d.). การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตอนที่ 2. Retrieved from <http://iadopa.org/index.php/component/content/article/80-2013-04-10-06-58-31/119-as0003>
- Wirtz, J. and Menkhoff, T. (2018). *National Library Board Singapore: World-Class Service through Innovation and People Centricity*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/326587122_National_Library_Board_Singapore_World-Class_Service_through_Innovation_and_People_Centricity
- _____. (2022). *Case Study: National Library Board Singapore: Delivering Cost-Effective Service Excellence Through Innovation and People*. Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/353945503>
- Wong, P. and Cha, V. (2008). *Service Innovation in Public Sector – a Case Study on the National Library Board*. Retrieved from <https://www.coursehero.com/file/37055757/unpan046786pdf/>